

Izvorni znanstveni članak / Original scientific paper

FIZIKALNA TERAPIJA KAO TURISTIČKI PROIZVOD MEDICINSKOG TURIZMA U MEĐIMURSKOJ ŽUPANIJ

doc.dr.sc. **Marina Gregorić**, Sveučilište Sjever
Trg dr. Žarka Dolinara 1, Koprivnica, Hrvatska
Telefon: +385 99 4040 164, e-mail: magregoric@unin.hr

Melita Sečan, struč.spec.oec, suradnik, Međimursko veleučilište u Čakovcu
Bana Josipa Jelačića 22a, Čakovec, Hrvatska
Telefon: +385 99 8378 134, e-mail: melita.secan@mev.hr

Ivana Fučko, studentica, Međimursko veleučilište u Čakovcu
Bana Josipa Jelačića 22a, Čakovec, Hrvatska
Telefon: +385 99 1973 728, e-mail: f.ivancica@gmail.com

Valentina Pongrac, studentica, Međimursko veleučilište u Čakovcu
Bana Josipa Jelačića 22a, Čakovec, Hrvatska
Telefon: + 385 91 9795 556, e-mail: valentina.pongrac2@gmail.com

SAŽETAK

Medicinski turizam, kao jedan od oblika zdravstvenog turizma, u Međimurskoj županiji posjeduje uvjete za rast ponude u centrima navedene struke. Fizikalna terapija još je uvijek nedovoljno dostupna u promotivnim aktivnostima medicinskih centara, no u njezin povoljan značaj govore činjenice o rastu potražnje i obogaćivanju ponude centara. Javlja se kao oblik koji djeluje preventivno, u funkciji unapređenja zdravlja, ali i sve češće u svrhu liječenja i rehabilitacije raznih zdravstvenih tegoba. Bazira se na vrhunskoj infrastrukturi, stručnom kadru i objedinjenju zdravog načina života koji promiču svi subjekti uključeni u medicinski turizam. Cilj istraživanja je prikazati trenutačno stanje medicinskog turizma u Međimurju s naglaskom na stanje zdravstvenih ustanova koje pružaju usluge fizikalne terapije te utvrditi mogućnosti i odrediti ulogu medicinskog turizma u podizanju konkurentnosti Međimurske županije. U radu je korištena metoda istraživanja za stolom koja uključuje korištenje sekundarnih podataka iz stručne literature, znanstvenih i stručnih radova te informacija dostupnih na službenim web stranicama medicinskih centara, poliklinika i zdravstvenih ustanova. U radu se također koristi metoda primarnog istraživanja putem distribucije anketnog upitnika u zdravstvenim centrima među ispitanicima koji su koristili fizikalne terapije. Temeljem rezultata istraživanja može se zaključiti da Međimurska županija posjeduje visok potencijal za daljnji razvoj ovog oblika zdravstvenog turizma, čemu u prilog govori i strategija razvoja turizma na regionalnoj razini.

Ključne riječi: *medicinski turizam; fizikalna terapija; Međimurska županija*

1. UVOD

Međimurska je županija prostorno bogata regija Republike Hrvatske koja posjeduje očuvane potencijale za razvoj turizma i ostalih gospodarskih djelatnosti. Graniči sa dvije zanimljive emitivne zemlje, Slovenijom i Mađarskom, bogate prirodnim resursima koje duži niz godina uspješno pretvaraju u popularne turističke atrakcije zdravstvenog turizma. Međimurska županija svojom blizinom posjeduje takve resurse, ali i sličan način života, kulture pa i prehrambenih navika lokalnih ljudi. Kako se u Sloveniji i Mađarskoj nalaze brojna kupališta i lječilišta koje stanovnici Međimurja redovito posjećuju zbog zdravstvenih razloga, u posljednje vrijeme i Međimurska županija bilježi porast novoosnovanih zdravstvenih ustanova.

Zdravstveni je turizam vrsta složene gospodarske aktivnosti u kojoj bitno mjesto zauzima stručno i kontrolirano korištenje prirodnih ljekovitih činitelja, postupaka fizikalne medicine i programiranih fizičkih aktivnosti u svrhu održanja i unaprjeđenja fizičkog, mentalnog i duhovnog zdravlja turista i poboljšavanje kvalitete njihova života (Cerović, 2008., prema Grupi autora, 2006.). To je turizam koji podrazumijeva oporavljanja u kojem se ostvaruju dolasci i boravci u područjima ili mjestima gdje postoje uvjeti za oporavak i održavanje čovjekovih duševnih i tjelesnih sposobnosti (Pančić Kombol, 1996.). Zdravstveni turizam pokretan je motivacijom koja je vezana uz rasonodu i poboljšanje zdravstvenog stanja, a temelji se na „smještajnim kapacitetima, prirodnim lječilištima, medicinskom nadzoru i uvjetima za provođenje zdravstvenih programa praćenih brojnim pomoćnim uslugama“ (Madžar i sur., 2016.). Predviđa se da će zdravstveni turizam u sljedećih pet do deset godina biti jedan od najbrže rastućih turističkih proizvoda.

Fizikalna terapija vrlo je kompleksna i zanimljiva usluga koja je sve traženija na zdravstvenom tržištu. Brojni sportaši, rekreativci, ljudi s urođenim oštećenjima lokomotornog sustava i ostale dobne skupine nerijetko posežu za navedenom uslugom u Međimurskoj županiji. U Strateškom marketing planu turizma Međimurske županije do 2020. godine na visokom drugom mjestu nalazi se zdravstveni turizam kao rastući turistički proizvod.

Predmet je ovog istraživanja proučiti postojeći potencijal razvoja medicinskog turizma Međimurske županije – fizikalna terapija i mogućnost daljnjeg održivog razvoja zdravstvenog turizma.

2. MEDICINSKI TURIZAM U HRVATSKOJ

Hitrec (1996.) navodi da se medicinski turizam prema skupini stručnjaka u sklopu projekta Velikog Jadrana definira kao „suvremeni oblik zdravstvene zaštite koji omogućuje osobama čije je zdravlje ugroženo zbog iscrpljenosti radom ili kao posljedica neke bolesti da privremenom promjenom mjesta njihovog stalnog boravka provode liječenje ili rekreaciju i uz primjenu prirodnih ljekovitih faktora, pored ostale potrebne terapije“. Krajnović, Babić i Bosna (2013.) pak navode da je medicinski turizam prema Favis-Villafuerte (2009.) jedinstvena kombinacija medicinskih i turističkih usluga, odnosno kombinacija zdravstvenih tretmana i hotelski i drugih usluga u nekoj turističkoj destinaciji. Glavna motivacija medicinskog turizma nije vezana uz odmor i relaksaciju (Madžar i sur., 2016.), već se putovanja poduzimaju u svrhu obavljanja određenih medicinskih zahvata (zubarskih, kirurških i sl.) i bolničkog liječenja (Dujmović, 2014).

Tijekom posljednjih godina medicinski turizam postao je jedna od tržišnih niša o kojoj se sve češće raspravlja u kontekstu stope rasta broja putnika koji zdravstvene usluge traže izvan granica vlastite zemlje. Prema istraživanju TOMAS ljeta 2017. wellness i zdravstveni razlozi nalaze se tek na 9., odnosno 10. mjestu motiva dolaska u Hrvatsku sa 7,6% i 6,9%. Velike javne medicinske ustanove, poput kliničkih bolničkih centara, kliničkih i općih bolnica ili poliklinika, ne pokazuju pretjerani interes za medicinskim turizmom. Medicinski se turizam u Hrvatskoj može najviše poistovjetiti s ponudom rastućeg broj specijaliziranih privatnih zdravstvenih ustanova. To su uglavnom manje i srednje ordinacije specijalizirane za stomatologiju, plastičnu kirurgiju i dermatologiju, ortopediju, fizikalnu medicinu i rehabilitaciju. Postojeća tržišna pozicija medicinskog turizma u Hrvatskoj određena je najviše naporima tih privatnih ordinacija i klinika u probijanju tržišta, pristupačnim cijenama za međunarodno prihvatljivu kvalitetu te vjerodostojnošću kadra i opremljenosti. Ono što najviše koči njegov rast je nedostatak razvojne vizije te neusklađenost zakona s područja zdravlja i turizma, kao i nedostatak kontrole kvalitete usluge. Obvezna akreditacija, međunarodno certificiranje istaknutih hrvatskih medicinskih ustanova, zajedno s povezivanjem i strateškim savezima između ustanova i većom orijentacijom na tržište (odmak od HZZO sustava) jedni su od ključnih preduvjeta razvoja medicinskog turizma u Hrvatskoj. Ono čime bi medicinski turizam trebao privlačiti pažnju je kvaliteta prestižnih bolnica i centara, cjenovnom prihvatljivošću i kvalitetom integralnog destinacijskog lanca (<https://mint.gov.hr>).

2.1. Promocija medicinskog turizma u Hrvatskoj

Marketing se može definirati na različite načine, no svakako je osnovna značajka marketinga ta da se „odnosi na istraživanje tržišta, planiranje proizvoda, planiranje tržišta, unapređenje prodaje, prodaju i distribuciju, postprodajne usluge potrošačima, planirane cijene i promociju“ (Cerović, 2008., prema Previšić i Ozretić-Došen, 1999.) Prema Krippendorfu, marketing u turizmu definira se kao „sustavno i koordinirano prilagođavanje politike turističkih poduzeća i turističke politike, na lokalnom, regionalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou, da bi se postiglo optimalno zadovoljenje potreba određenih skupina potrošača i tako ostvario profit.“ (Senčić i Vukonić, 1997.) Jakovljević (2012.) promociju definira kao element marketinškog miksa koji predstavlja skup aktivnosti kojima se emitiraju različite informacije iz gospodarskog subjekta u okruženje, odnosno u najvećoj mjeri na tržište. Promocija se ponajviše svodi na napore pojedinih pružatelja usluga, dok je promocija s nacionalne razine relativno ograničena. Iako, Hrvatska turistička zajednica je krajem 2018. godine započela promotivnu kampanju fokusiranu na promociju zdravstvenog turizma kao jednog od ključnih segmenata hrvatske turističke ponude. Ovakva promocija bi trebala osigurati pozitivne efekte i rezultate te još snažnije pozicionirati Hrvatsku na međunarodnom tržištu (<https://www.htz.hr>).

Dionici u Hrvatskoj posljednjih su godina zainteresirani za proširenje ove ponude turizma te su tako povučene određene mjere. Najbolji primjeri za razvoj su razna udruženja, a putem njih se postiže bolja promocija i kvalitetnija usluga. Primjeri takvih udruženja su: Udruga za razvoj medicinskog turizma kojoj je glavni cilj razvoj medicinskog turizma u Hrvatskoj, strukovno povezivanje, povezivanje pružatelja usluga i ostale; Medicinska grupa - investicijsko-konzultantska tvrtka za razvoj projekata zdravstva i turizma, potiče i provodi projekte održivog rasta te promovira i zagovara brži razvoj ovog oblika turizma; Medicinska

mreža - registrirana kao turistička agencija te može organizirati cjelokupni paket usluga, vodič pacijentima i klijentima u uspostavljanju „mreže“ kvalitetnih zdravstvenih ustanova koje su iskazale interes za probir najkvalitetnijih koji će biti u tom sustavu kontrolirani i stimulirani za održavanje i podizanje kvalitete; Pannonian Helath - glavni cilj je razvoj i promocija grada Osijeka i regije istočne Hrvatske kao nove destinacije medicinskog turizma kao i stvaranje konkurentnog zdravstveno-turističkog proizvoda (<https://croatia.hr>).

3. MEDICINSKI TURIZAM U MEĐIMURJU

Medicinski turizam kao dio zdravstvenog turizma u Međimurju nije toliko razvijen i poznat kao primjerice wellness turizam. Najveću prepoznatljivost i utjecaj u Međimurju imaju Terme Sveti Martin koji nose ulogu i najvećeg smještajnog kapaciteta u županiji. Da Međimurje želi poboljšati i razviti svoju turističku ponudu, pokazuje stvaranje Masterplana razvoja turizma Međimurske županije do 2020. godine. Masterplan je donesen 2016. godine, a izvršio ga je Institut za turizam, Zagreb. Jedan od ciljeva Masterplana je razvoj zdravstvenog turizma koji obuhvaća daljnje integriranje wellnessa, lječilišnog i medicinskog turizma primarno u okviru velikih postojećih i planiranih topličkih centara, ali i u manjim specijaliziranim satelitskim objektima koji se uz njih mogu vezati. (<https://www.visitmedimurje.com>)

Iako su Toplice Sveti Martin značajna turistička destinacija u kontinentalnoj Hrvatskoj, vidljivo je da u ponudi zdravstvenog turizma Međimurja nedostaje turističkih sadržaja. Očito je da Međimurje ima sve potrebne predispozicije za razvoj zdravstvenog turizma, a ponudu njegovih turističkih sadržaja trebala bi upotpuniti izgradnja novih toplica u Draškovcu, Therme Hortus Croatiae. Uz taj kompleks, Međimurje bi trebalo postati zdravstveno turističko središte sjeverne Hrvatske (Kruljac, 2015.).

4. FIZIKALNA TERAPIJA

Čimbenici današnjice koji utječu na zdravlje čovjeka na dnevnoj se bazi brojčano povećavaju. Demografske promjene, nove životne navike, tehnologija u svakodnevnoj upotrebi samo su neki čimbenici koji narušavaju zdravlje pojedinca. Problemi koje stvaraju najčešće su povezani sa mišićno-koštanom i neurološkom strukturom organizma što pojedinca dovodi do bolnih tegoba. U potrazi za izlječenjem, tržišta potražnja fizioterapeuta i centara koji pružaju fizikalne terapije raste i njihova popularnosti bilježi velik gospodarski i socijalni rast.

Fizikalna medicina grana je medicine u kojoj se primjenjuju fizikalni agensi i lijekovi u prevenciji, liječenju i rehabilitaciji bolesnika (Schnurrer-Luke-Vrbanić, Ćurković, 2012.) S pojmom terapija često je povezan i pojam rehabilitacije. Cilj je rehabilitacije ponovno osposobljavanje svakodnevnog i profesionalnog života, emocionalnu i socijalnu stabilnost osoba koje su tu sposobnost izgubile zbog bolesti ili ozljede. Fizikalna terapija, ili drugim riječima fizioterapija, dio je fizikalne medicine u kojem se koriste razna fizikalna sredstva u liječenju. Postupci kojima se ostvaruje fizikalna terapija su kineziterapija, hidroterapija, termoterapija, krioterapija, fototerapija, ultrazvuk, masaža, klimatoterapija, balneoterapija i talasoterapija (Pro leksis, 2005).

4.1. Balneoterapija

Balneoterapija smatra se liječenje primjenom mineralnih voda, a njome se nastoje poboljšati opseg kretnji u zglobovima, održava ili poboljšava pokretljivost, jačaju se mišići i smanjuje grčenje mišića te ublažava bol i općenito patnje bolesnika. Osobe kojima može koristiti ova vrsta terapije su osobe s reumatskim, neurološkim i kardiovaskularnim bolestima, a također koristi mogu imati i kronični gastroenterološki bolesnici, ginekološke bolesnice te dijabetičari i pretile osobe, ali i bolesnici s psorijazom. Balneoterapiju propisuje i nadzire liječnik specijalist fizijatar (Cerović, 2008).

4.2. Magnetoterapija

Magnetoterapija ili magnetna terapija je bezbolna, neinvazivna primjena niskofrekventnog elektromagnetskog polja na tijelo u terapijske svrhe. Može se koristiti samostalno ili u kombinaciji s drugim terapijama. Obuhvaća primjenu pulsno magnetnog polja uređajem za magnetoterapiju na dio tijela gdje je problem prisutan, a pacijent mora u vrijeme trajanja terapije biti u ležećem položaju. Terapija traje od 15 do 30 minuta, ovisno o problemu pacijenta. Glavno djelovanje pulsno elektromagnetskog polja povećanje je razine metabolizma, stabilizacije K/Na pumpe, odnosno membranskog potencijala, poticanje izmjene tvari na razini staničnih membrana te poboljšanje cirkulacije. U primjeni ove terapije postoje indikacije, a to su bolesti i ozljede lokomotornog sustava, upalne i degenerativne reumatske bolesti, Raynaudov sindrom, algodistrofije, svježe rane te sraštavanje kostiju. (<https://www.svkatarina.hr/hr/centar-za-fizikalnu-medicinu-i-rehabilitaciju/magnetoterapija>)

4.3. Ultrazvučna terapija

Ultrazvuk je popularan instrument za dijagnostiku i liječenje u fizikalnoj terapiji, a u prvom redu upotrebljava se kao terapijsko sredstvo. Njegovo djelovanje je mehanično, a upravo je riječ o mikromasaži, mehaničkom zbijanju i rastezanju tkiva i gibanju pojedinih čestica tkiva. Vrlo je povezan sa toplinom na način da se mehanička energija u tkivima pretvara u toplinu i to posebno na mjestima gdje dolazi do refleksije ultrazvuka. Može se reći da je ultrazvuk još jedna procedura kojom se može toplinski djelovati na dublje dijelove tkiva unutar lokomotornog sustava. Samo trajanje aplikacije iznosi 5-10 minuta, ovisno o stanju. Kod akutnih bolesnika trajanje je kraće. Najčešća primjena ultrazvučne terapije zastupljena je kod kroničnih degenerativnih bolesti, ozljeda ligamenata, bolnog i zakočeno ramena, radijalnog i ulnarnog epicondilitisa te entenzitisa, burzitisa, tendovaginitisa i kapsulitisa. Ultrazvuk se ne primjenjuje na strukture središnjeg živčanog sustava, područje srca i gravidnog uterusa (<https://www.fizikalna-terapija.hr/terapijski-ultrazvuk.html>).

4.4. Laser

Laser je također popularno sredstvo za primjenu u fizikalnoj medicini. To je akronim za engleski naziv „Light Amplification by Stimulated Emission of Radiation“, što u prijevodu znači pojačavanje svijetla stimuliranom emisijom zračenja. On djeluje biofotostimulirajuće, ubrzava sintezu kolagena i stvaranje granulacijskog tkiva, djeluje analgetski i antiede-

matozno. Indikacije za primjenu lasera su akutne i kronične boli, upalne i degenerativne reumatske bolesti, ozljede mekih tkiva, tetiva i ligamenata te otvorene rane. U mnogim slučajevima pokazuje pozitivna djelovanja na opće fizičko stanje bolesnika te se sve više uvrštava u program fizikalnih centara i bolnica. Poznate su i kontraindikacije, a to su boli nepoznatog uzroka, akutni tromboflebitis, prva tri mjeseca trudnoće i tumori (<https://www.svkatarina.hr/hr/centar-za-fizikalnu-medicinu-i-rehabilitaciju/laser>).

5. CILJEVI I METODE ISTRAŽIVANJA

Jedan od ciljeva je kroz teoriju prikazati trenutačno stanje medicinskog turizma u Međimurskoj županiji s naglaskom na stanje zdravstvenih ustanova koje pružaju usluge fizikalne terapije. Sljedeći cilj je ispitati zadovoljstvo korisnika uslugom te razlog korištenja iste. Iz osnovnog cilja proizlaze i izvedeni ciljevi istraživanja:

- saznati koje zdravstvene ustanove u Međimurskoj županiji pružaju usluge fizikalne medicine te koji postotak navedenih ustanova surađuje ugovornom obvezom sa Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje,
- opisati razvoj medicinskog turizma u Međimurskoj županiji te potencijale za daljnji rast,
- utvrditi obilježja medicinskog turizma Međimurske županije.

Za potrebe rada provodila su se primarna i sekundarna istraživanja. U svrhu prikupljanja sekundarnih podataka provedena su istraživanja za stolom, a u svrhu prikupljanja primarnih podataka provedeno je ispitivanje korisnika usluga fizikalne terapije.

Metoda istraživanja je deskriptivna metoda koja pojašnjava pojam zdravstvenog i medicinskog turizma Međimurske županije. Koristile su se i metode analize podataka iz dostupne literature s područja turizma, pretraživanje web stranica i anketni upitnik korisnika. Kvantitativna metoda statističkog istraživanja u radu je anketni upitnik korisnika fizikalne terapije u Međimurskoj županiji, a razgovor s njima je proveden tijekom 4. do 6. mjeseca 2019. godine. U obradi prikupljenih podataka korištena je deskriptivna statistika u vidu postotaka te su svi podaci prikazani i grafičkim metodama.

6. POSTOJEĆA PONUDA ZDRAVSTVENIH USTANOVA MEĐIMURSKE ŽUPANIJE KOJE PRUŽAJU USLUGE FIZIKALNE TERAPIJE

U Međimurskoj županiji djeluje nekoliko zdravstvenih ustanova koje pružaju usluge fizikalne terapije, a to su Poliklinika Medikol, Fizikalna terapija i rehabilitacija Alen Horvat, Poliklinika Lumbalis i Ustanova za zdravstvenu njegu i fizikalnu terapiju Strahija.

Poliklinika Medikol privatna je zdravstvena ustanova u Čakovcu koja kvalitetom medicinske usluge, modernom tehnologijom, diskrecijom i brigom za pacijente konkuruje na tržištu sa pristupačnim cijenama. Navedena zdravstvena ustanova ima ugovoreno partnerstvo s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje pa je moguće koristiti njihove usluge preko uputnica. Privatna praksa Alen Horvat u Čakovcu nema ugovoreno partnerstvo s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje pa su njihove usluge dostupne isključivo uz plaćanje, a kvaliteta infrastrukture i stručnost osoblja osiguravaju pacijentima ugodniji i

visokokvalitetan tretman. Poliklinika Lumbalis specijalizirana je poliklinika za ortopediju, traumatologiju i fizikalnu terapiju koja se nalazi u sklopu Terma Sveti Martin koja nema ugovoreno partnerstvo s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje. Njihova specijalnost za rješavanje problema s kralježnicom i mišićno-koštanim sustavom osigurava uvjete s termomineralnom vodom koja je blagodjelotvorna na organizam, a sve usluge dostupne su uz plaćanje. Ustanova za zdravstvenu njegu i fizikalnu terapiju Strahija svoju zanimljivost ističe kroz djelovanje uz dom sa starije i nemoćne osobe u Hodošanu. Usluge rehabilitacije i terapije obavljaju se na teret HZZO, dodatno i privatno osiguranje ili pak na zahtjev korisnika (<http://medikol.hr/>, <http://fizioterapija-horvat.hr/>, <https://www.spa-sport.hr/hr/terme-iwellness>, <http://www.strahija.com>).

7. EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE – rezultati istraživanja

Anketni upitnik korisnika usluga fizikalne terapije u zdravstvenim ustanovama Međimurske županije odvijao se u periodu od 4. do 6. mjeseca 2019. godine. Prilikom osmišljavanja anketnog upitnika postavljeno je ograničenije istraživanje, a ono je da su ispitanici obuhvaćeni sa područja Međimurske i Varaždinske županije. Pitanja su osmišljena kako bi dobili podatke jesu li korisnici koristili usluge u Međimurskoj ili Varaždinskoj županiji, njihovom zadovoljstvu, mišljenju o razlici između privatnih ustanova i bolnica te prijedlozima o poboljšanju trenutnog i budućeg stanja privatnih ustanova. Anketni upitnik poslan je elektroničkim putem na 50 adresa, dok je ostalih 81 ispitanih sudjelovalo usmenim ispitivanjem u istraživanju. U nastavku slijede rezultati dobiveni kvantitativnom metodom.

Svi ispitanici imaju prebivalište u Međimurskoj županiji. Analiza ankete potvrdila je činjenicu da je broj korisnika koji su pristupili istraživanju 131, od čega 81 ženskog spola (62%), a 50 muškog spola (38%).

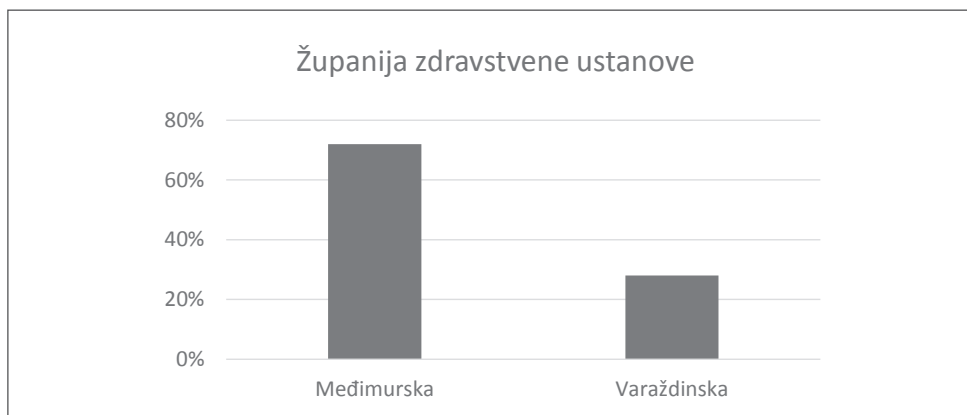
Anketni upitnik bio je namijenjen svim dobnim skupinama. Raspon godina ispitanika proteže se od 15 do 51 i više godina. Najviše ispitanika spada u dobnu skupinu od 41 - 50 godina, njih 49 (37%). U dobnu skupinu 31 – 40 godina spada 43 ispitanika (33%). U dobnj skupini od 51 i više godina pristupilo je 27 ispitanika (21%), a u dobnj skupini od 15 – 30 godina pristupilo je 12 ispitanika (9%).

Najviše korisnika koristilo je usluge fizikalne terapije zbog bolova u kralježnici, njih 43 (33%), nakon toga zbog operacije (koljeno, kuk, kralježnica, rame) 42 ispitanika (32%), a zbog skolioze 23 ispitanika (18%). Od svih ispitanih 14 osoba iskusilo je sportsku ozljedu (11%). 6 osoba sudjelovalo je u prometnoj nesreći pa je fizikalna terapija bila nužna (4%), a 3 ispitanika koristila su fizikalnu terapiju zbog petnog trna (2%).

Grafikon 1 Razlog korištenja fizikalne terapije

Izvor: Autorice prema vlastitome istraživanju

Sljedeće pitanje tražilo je korisnike usluga fizikalne terapije informaciju jesu li usluge koristili u Međimurskoj županiji ili u nekoj drugoj županiji. 94 osoba od ispitanih na ovo pitanje odgovorilo je potvrdno (72%), a 37 osoba odgovorilo je da su fizikalnu terapiju koristili u Varaždinskoj županiji (28%).

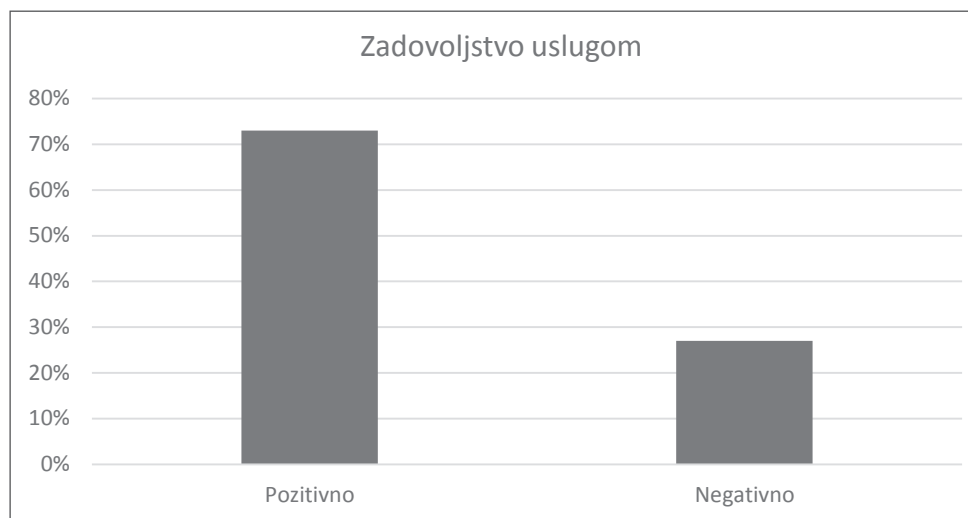
Grafikon 2 Županija zdravstvene ustanove

Izvor: Autorice prema vlastitome istraživanju

Od 131 ispitanika, 96 (73%) ih je zadovoljno kvalitetom usluge fizikalne terapije u ustanovi koju su posjetili. 35 osoba (27%) odgovorilo je da je njihovo iskustvo negativno te da ne žele otići u tu ustanovu ponovno da koriste zdravstvene usluge.

Grafikon 3 Zadovoljstvo ispitanika uslugom fizikalne terapije

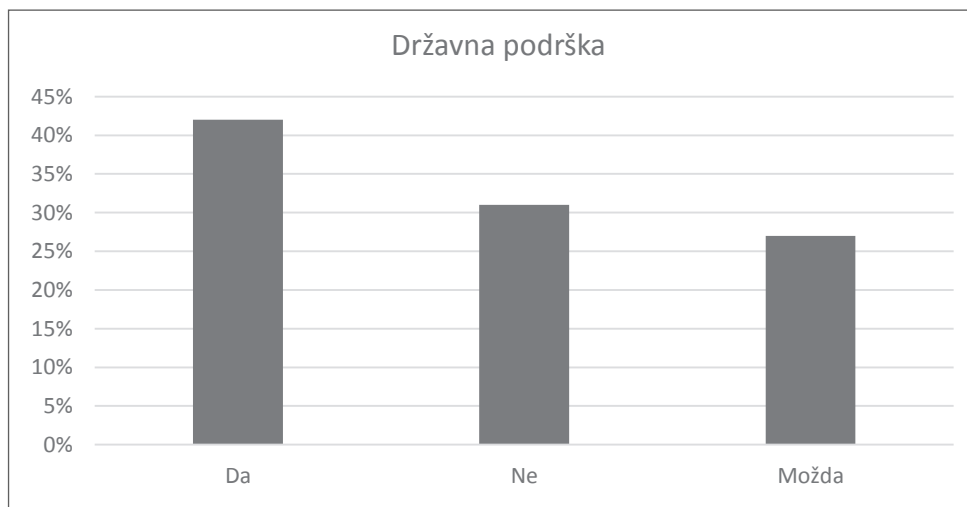

Izvor: Autorice prema vlastitome istraživanju

Na pitanje jesu li do sada koristili usluge fizikalne terapije u sklopu bolnica i privatnih ustanova, svi ispitanici, njih 131 (100%) odgovorilo je potvrdno. Sljedeće pitanje odnosilo se na procjenu ponude i usluge fizikalnih terapija privatnih zdravstvenih ustanova u odnosu na iste u bolnicama. 74 ispitanika ocijenilo je da su ponuda i usluge bolje (57%), 16 ispitanika reklo je da su gore (12%), dok se 41 ispitanik izjasnio da su ponuda i usluge jednake (31%).

Jedno od pitanja uključivalo je mišljenje ispitanika o dopuštenju svim privatnim zdravstvenim ustanovama da provode usluge fizikalne terapije putem uputnica HZZO-a. 101 od 131 ispitanika (77%) odgovorilo je potvrdno, dok je 30 ispitanika (23%) odgovorilo negativno. Na to pitanje nadovezao se potpitanje što bi se takvim uvođenjem postiglo. Ispitanici su naveli konstatacije kao što su kvalitetnija novija tehnologija, bolja kvaliteta usluge i raspoloživost termina koja bi rješavala problem dužeg čekanja, bolja pozicioniranost privatnih zdravstvenih ustanova i jednakost prema svim pacijentima i korisnicima.

Od 131 ukupno ispitanika osoba, čak 55 njih (42%) smatra da nedostaje državne podrške privatnim zdravstvenim centrima. Njih 41 (31%) ima mišljenje da ne nedostaje takve vrste podrške, dok 35 ispitanika (27%) smatra da takva potpora možda nedostaje.

Grafikon 4 Podrška države privatnim zdravstvenim centrima

Izvor: Autorice prema vlastitome istraživanju

Zadnje pitanje postavljeno u anketnom upitniku odnosilo se na mišljenje ispitanika postoje li posebni programi za korisnike usluga fizikalnih terapija neproračunskih sredstava. Njih 97 odgovorilo je potvrdno (74%), a 34 ispitanika odgovorilo je negativno (26%). Slijedilo je podpitanje ispitanicima koji su odgovorili potvrdno da navedu neke od programa takvih sredstava. Nabrojani programi uključuju dobivanje terapija bez čekanja, duže trajanje terapija (15 dana), kao i dobivanje većeg broja terapija – korisnici preko HZZO upitnica dobe 4 terapije, dok privatni korisnici dobe 6 pa čak i više terapija. Također su naveli da svaka terapija kao što su ultrazvuk, magnetoterapija i laser traju duže za privatne korisnike (10 – 15 minuta) nego za korisnike preko HZZO uputnica (4 minute).

8. RASPRAVA

Fizikalna terapija kao dio medicinskog turizma nije jedan od glavnih motiva dolaska turista u Međimursku županiju niti se Međimurje pozicionira kao popularna medicinska, odnosno fizikalna turistička destinacija. Na temelju rezultata istraživanja može se vidjeti da je anketom većinom obuhvaćena ženska populacija te da je najčešći razlog korištenja fizikalne terapije problem s kralježnicom. Ne treba imati posebna znanja da bi se shvatila važnost zdravlja kralježnice na zdravlje, a preko kralježnice i funkcioniranje cijelog ljudskog tijela s obzirom na današnji, uglavnom sjedilački način života. Stoga ni ne čudi činjenica da je ova vrsta liječenja najpopularnija. Treba napomenuti da su korisnici zadovoljni pruženim uslugama te je za pretpostaviti da će i dalje koristiti usluge te zdravstvene ustanove. Iz rezultata istraživanja vidljivo je da većina ispitanika smatra da su ponuda i usluge u privatnim zdravstvenim centrima bolje nego u bolnicama koje su u državnom vlasništvu. Većina ispitanika smatra da bi svim privatnim zdravstvenim ustanovama trebalo omogućiti provođenje usluga preko uputnica HZZO-a čime bi se postigla kvalitetnija usluga upotrebom

novije tehnologije, smanjile bi se liste čekanja jer bi termini postali na većem raspolaganju čime bi se osigurala jednakost prema svim pacijentima i korisnicima, a sve to dovelo bi i do bolje pozicioniranosti privatnih zdravstvenih ustanova. Također se više ispitanika izjasnilo da nedostaje podrške države privatnim zdravstvenim centrima. Budući da neki privatni centri imaju ugovoreno partnerstvo sa HZZO-m, u većoj mjeri ispitanici su mišljenja da privatni korisnici usluga fizikalne terapije imaju drugačiji tretman od onih preko uputnica HZZO-a. Taj tretman uključuje duže trajanje terapija kao i dobivanje većeg broja terapija, ali i duže trajanje pojedine terapije u smislu vremenskog provođenja terapija u minutama.

9. ZAKLJUČAK

Medicinski turizam vrlo je kompleksna i zanimljiva usluga koja je sve traženija na zdravstvenom tržištu. Temeljem provedenih istraživanja može se zaključiti da u Međimurskoj županiji postoje dobri uvjeti za daljnji razvoj medicinskog turizma. Visoko obrazovani stručni kadar i kompetentni geografski položaj potiču razvoj medicinskog turizma ove županije. Trendovi koji utječu na korištenje usluga zdravstvenih ustanova ponajviše potiču razvoj svih ustanova koje obnašaju takvu djelatnost.

Izuzetnu snagu i rast, medicinski turizam pronalazi upravo u manjim privatnim zdravstvenim ustanovama kao što su Fizikalna terapija i rehabilitacija Alen Horvat, Poliklinika Lumbalis, Ustanova za zdravstvenu njegu i fizikalnu terapiju Strahija te Poliklinika Medikol. Sukladno rezultatima provedene ankete, korisnici fizikalne terapije u Međimurskoj županiji zadovoljni su uslugom navedenih ustanova. Uzimajući u obzir starenje populacije i sve mane modernog društva, logična je spoznaja da fizikalna rekreacija, uključujući različite turističke oblike treba biti usmjerena na podizanje funkcionalnih sposobnosti čovjeka na viši nivo. Kako bi se medicinski turizam u Međimurskoj županiji još više unaprijedio i razvio, a u cilju poboljšanja ponude potrebno je izgraditi suvremene popratne sadržaje kod postojećih zdravstvenih ustanova čime bi se omogućila specijalizirana i kvalitetnija ponuda turistima.

Zaključno, Međimurska županija posjeduje veliki potencijal za razvoj medicinskog turizma s postojećom infrastrukturom i kadrovskim dijelom, no također se ne smiju zanemariti najavljene investicije u razvoj medicinskog turizma. U poboljšanju i povećanju same ponude, pomogla bi i opremljenija turistička suprastruktura. Samim time, u medicinskom turizmu sudjelovale bi i brojne neturističke djelatnosti, što bi stvorilo brojne pozitivne efekte u gospodarstvu Međimurske županije. Sukladno tome, potrebno je uspješno djelovanje i surađivanje ministarstava zdravstva i turizma sa zdravstvenim ustanovama Međimurske županije te promocija i ulaganje kako bi se ponuda podigla na viši nivo, a ovaj oblik turizma uzdignuo na sam vrh u Međimurju.

PHYSICAL THERAPY AS A TOURIST PRODUCT OF MEDICAL TOURISM IN MEĐIMURJE COUNTY

Marina Gregorić, PhD, assistant professor, University North
Trg dr. Žarka Dolinara 1, Koprivnica, Croatia
Telephone: +385 99 4040 164, e-mail: magregoric@unin.hr

Melita Sečan, MSc, associate, Polytechnic of Međimurje in Čakovec
Bana Josipa Jelačića 22a, Čakovec, Croatia
Telephone: +385 99 8378 134, e-mail: melita.secan@mev.hr

Ivana Fučko, student, Polytechnic of Međimurje in Čakovec
Bana Josipa Jelačića 22a, Čakovec, Croatia
Telephone: +385 99 1973 728, e-mail: f.ivancica@gmail.com

Valentina Pongrac, student, Polytechnic of Međimurje in Čakovec
Bana Josipa Jelačića 22a, Čakovec, Croatia
E-mail: valentina.pongrac2@gmail.com

ABSTRACT

Medical tourism, as one of the forms of health tourism in Međimurje County, has the potential for growth in the number of centers providing the service. Physical therapy is underrepresented in the promotional activities of medical centers, although there are indications of increased demand. It is a preventive form of medicine whose function is to improve health, but it is also used in the treatment of various health problems and rehabilitation. Physical therapy requires top-level infrastructure, professional staff and the integration of a healthy lifestyle promoted by all subjects involved in medical tourism. The aim of the research is to present the current state of medical tourism in Međimurje through the theory, focusing on the state of health care providers providing physical therapy services, as well as identifying the possibilities and determining the role of medical tourism in raising the competitiveness of Međimurje County. This paper uses desk research methodology which includes the use of secondary data from professional literature, scientific and professional papers and information available on the official websites of medical centers, polyclinics and healthcare institutions. The paper also uses the primary research method by distributing a questionnaire survey in health centers among those using physical therapy. Based on the results of the research, we can conclude that Međimurje County has a high potential for further development of this form of health tourism, which is also supported by the strategy of tourism development at the regional level.

Keywords: *medical tourism; physical therapy; Međimurje County*

LITERATURA

1. *Akcijski plan razvoja zdravstvenog turizma* (2014). Preuzeto s https://mint.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/150608_AP_%20Zdravstveni%20turizam.pdf (20.04.2019)
2. Centar za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju. Preuzeto s <https://www.svkatarina.hr/hr/centar-za-fizikalnu-medicinu-i-rehabilitaciju/laser> (22.04.2019.)
3. Centar za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju. Preuzeto s <https://www.svkatarina.hr/hr/centar-za-fizikalnu-medicinu-i-rehabilitaciju/magnetoterapija> (22.04.2019)
4. Cerović, Z. (2008). *Animacija u turizmu*. Rijeka, Sveučilište u Rijeci: Fakultet za turistički i hotelski menadžment u Opatiji.
5. Dujmović, M. (2014). *Kultura turizma*. Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
6. Fizikalna terapija i rehabilitacija Alen Horvat. Preuzeto s <http://fzioterapija-horvat.hr/> (22.04.2019.)
7. Hitrec, T. (1996). Zdravstveni turizam – pojmovni i koncepcijski okvir, *Tourism and hospitality management*, 2(2), str. 253-264. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/182407>
8. Fizikalna terapija Suzi Bosnar i Zoran Filipović. Preuzeto s <https://www.fizikalna-terapija.hr/terapijski-ultrazvuk.html> (22.04.2019.)
9. Hrvatska puna života: Zdravlje i Wellness. Preuzeto s <https://croatia.hr/hr-HR/doziviljaji/Zdravlje-i-Wellness> (22.04.2019.)
10. Hrvatska turistička zajednica: Započela promotivna kampanja zdravstvenog turizma na šest emitivnih tržišta. Preuzeto s <https://www.htz.hr/hr-HR/press/objave-za-medije/zapocela-promotivna-kampanja-zdravstvenog-turizma-na-sest-emitivnih-trzista> (22.04.2019.)
11. Jakovljević, M. (2012). Promocija turističkih destinacija – oglašavanje i(li) odnosi s javnošću?. *Acta turistica nova*, 6(1), str. 69-90. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/107155>
12. Krajnović, A., Babić, R. i Bosna, J. (2013). Medicinski turizam – neki marketinški i etički aspekti. *Oeconomica Jadertina*, 3(1), str. 16-30. <https://hrcak.srce.hr/108665>
13. Kruljac, V. (2015). Analiza mogućnosti razvoja zdravstvenog turizma u Hrvatskom zagorju i Međimurju - potencijalni greenfield projekti. *Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin*, (26), str. 285-308. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/150638>
14. LifeClass Terme Sveti Martin. Preuzeto s <https://www.spa-sport.hr/hr/terme-i-wellness/medical-wellness/poliklinika-lumbalis/terapije> (22.04.2019.)
15. Madžar, T., Lazibat, T. i Mikulić, J. (2016). Mjerenje kvalitete usluga u zdravstvenom turizmu. *Poslovna izvrsnost*, 10(1), str. 187-201. <https://hrcak.srce.hr/160395>
16. Masterplan razvoja turizma Međimurske županije do 2020. Preuzeto s https://www.visitmedimurje.com/media/Masterplan_razvoja_turizma_Medjimurske_zupanije_2020.pdf (20.04.2019.)
17. Pančić Kombol, T. (1996). Talasoterapija i zdravstveni turizam. *Tourism and hospitality management*, 2(2), str. 299-306. <https://hrcak.srce.hr/182411>
18. Poliklinika Medikol. Preuzeto s <http://medikol.hr/> (22.04.2019.)
19. Pro leksis, Večernji list (2005). Enciklopedija. VI. knjiga. Zagreb
20. Schnurrer-Luke-Vrbanić, T. i Čurković, B. (2012). Nove tehnologije u fizikalnoj i rehabilitacijskoj medicini. *Medicina Fluminensis*, 48(4), str. 346-353. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/95718>
21. Senčić, J. i Vukonić, B. (1997). *Marketing u turizmu*. Zagreb, Mikrorad d.o.o.
22. Tomas ljeta 2017., Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj u 2017. godini, Institut za turizam. Preuzeto s http://www.iztg.hr/UserFiles/file/novosti/2018/TOMAS-Ljeta-prezentacija-2017-06_02_2018-FIN.pdf
23. Ustanova za zdravstvenu njegu i fizikalnu terapiju Strahija. Preuzeto s <http://www.strahija.com/index.php/o-nama> (23.04.2019.)